

Humanitaire interventie in Darfur

Water, land en olie, soevereiniteit... en mensenrechten?

Op 16 mei drong de VN-Veilighedsraad er in Resolutie 1679 op aan blauwhelmen te sturen naar Darfur. De Afrikaanse Unie, die er moet instaan voor de veiligheid, faalt door gebrek aan personeel, materiaal en middelen. Over de nood aan een VN-missie wordt al lang gesproken en zelfs nu er een resolutie is, kan ze nog maanden op zich laten wachten. Je zou nochtans denken dat er inmiddels voldoende mensenlevens verloren zijn opdat er haast mee gemaakt wordt.

Land en water

In Darfur, de oostelijke regio van Sudan, zijn sinds 2003 honderdduizenden mensen omgekomen, miljoenen op de vlucht geslagen en tienduizenden vrouwen en meisjes verkracht. Droogtes tijdens de jaren tachtig deden de Arabische nomaden het woestijngebied met hun kuddes verlaten voor vruchtbaarder land dat werd bebouwd door sedentaire zwart-Afrikaanse bevolkingsgroepen. Conflicten tussen nomaden en boeren over schaarse grond en water werden stammentwisten en groeiden uit tot een etnisch conflict met politieke dimensies: begin 2003 vielen twee rebellengroeperingen regeringsdoelwitten aanvielen. Ze verweten de regering pro-Arabisch te zijn: die bewapende Arabische milities (de Janjaweed) en liet hun misdaden tegen de zwart-Afrikaanse bevolking in Darfur ongestraft. Op 5 mei 2006 werd weliswaar een vredesakkoord getekend, ontwapening van de Janjaweed en vrije verkiezingen belovend, maar sindsdien laait het geweld sterker op. Alle partijen proberen hun gebied uit te breiden voor het akkoord ingaat. Humanitaire hulp bereikt de vluchtelingen niet meer: de Janjaweed vallen hulpkonvooien aan, beletten hulpverleners hun werk te doen. Ook breiden ze, nu zowat alle dorpen in Darfur geplunderd zijn, hun actieterrain verder uit in Tsjaad. Tsjaad beschuldigt de Sudanese regering van steun aan Tsjadische rebellen bij een coup poging. Sudanese rebellen rekruteren in Tsjadische vluchtelingenkampen kinderen vanaf dertien jaar voor militaire activiteiten. Het conflict breidt zich uit en voor de burgers in de regio blijven plundering, moord en verkrachting dagelijkse realiteit.

Soevereiniteit en olie

Elke dag vertraging betekent tientallen mensenlevens, dus lijkt het onbegrijpelijk dat er zoveel tijd overheen gaat. Enerzijds komt dat door de manier waarop het internationaal recht is vormgegeven. De absolute soevereiniteit van staten staat centraal. Staten mogen hun eigen belangen vrij nastreven, beperkt door het principe van non-interventie: alleen uit zelfverdediging is inmenging met een andere staat aanvaardbaar. Soevereiniteit veronderstelt dat er een orgaan (bijv. een regering) is dat effectieve controle uitoefent over de burgers en het grondgebied, en dat dit orgaan de burgers vertegenwoordigt. Anderzijds is er het toverwoord olie. In het zuiden van Sudan is er daar behoorlijk wat van, maar de regering laat exploitatie maar toe door oliemaatschappijen uit landen die haar soevereiniteit niet in vraag stellen. Dit verklaart waarom China en Rusland de resolutie lang tegenhielden, schermend met de soevereiniteit van Sudan, maar met de vele kilometers pijpleidingen die China in Sudan bezit in gedachten. Het verklaart ook de pro houding van de VS, Groot-Brittannië en Frankrijk. Schermend met mensenrechten, denken zij ook aan de veiligheid die nodig is voor een terugkeer van hun maatschappijen naar Sudan, alvorens anderen alle olievelden hebben ingepalmd. Nu de resolutie er eindelijk is, blijft de Sudanese regering in gesprekken over een toekomstige VN-missie schermen met haar soevereiniteit en blijven de VN voorzichtig. De verdragen lopen op. Ondertussen kunnen we ons afvragen hoe legitiem de soevereiniteit van Sudan is. De regering heeft weliswaar de effectieve controle over het land, maar men kan bezwaarlijk zeggen dat ze haar burgers vertegenwoordigt: jarenlang liet ze schendingen van hun mensenrechten door de milities toe. Het is nog de vraag of daar in de toekomst door vrije verkiezingen veel verandering in kan worden gebracht. Zolang de Wereldbank regeringen zonder degelijke voorwaarden olieleningen toestaat, in de naïeve vooronderstelling dat dit de burgerbevolking ten goede zal komen, is dat betwifelbaar. De aanwezigheid van olie is allerminst een zegen voor de bevolking want een regering die haar geld uit olie-inkomsten haalt, hoeft aan haar onderdanen geen belastinggeld te vragen, maar kan dus ook nalaten haar beleid te verantwoorden. In Tsjaad deed dit scenario zich al voor, het kan zich in Sudan herhalen.

En wat met mensenrechten?

Wordt het daarom niet eens tijd om de internationale verhoudingen grondig te herdenken vanuit de idee dat niet staatssoevereiniteit, maar mensenrechten in de eerste plaats moeten worden gerespecteerd? Dan zullen we zien dat we de burgerbevolking in Darfur met zijn allen in de steek laten voor olie. Niet de veiligheid van oliebelangen moet worden gegarandeerd, maar de rechten van mensen die al jarenlang geteisterd worden door geweld, honger en ziekte. Dat kan, door middel van een neutrale vredesmissie, door juridische vervolging van oorlogsmisdaden, waaronder de massale verkrachtingen, en door een rechtvaardig internationaal handels- en financieel beleid dat strikte garanties biedt aan burgers, niet enkel aan regeringen.

Aagje leven *

* standpunten ingenomen in deze rubriek zijn van strikt persoonlijke aard